

Numărul 38. Oradea-mare 23 septembrie (6 oct.) 1901. Anul XXXVII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Sărutări de fluturi.

*A 'ncins cu gene ochii tăi
Cel ce-a creat din vezi tubirea;
Iar ei sclipiri din soare-ai prins,
Și-un fulger umed li-e privirea.*

*Cu drag eți genele-ți ating
Cu genele-mă de tremur pline,
Clipsec din ochi aprins și des —
Și astfel te sărut pe tine.*

*Bătând din aripi, când ne sânt
Unite-aprinsele pleoape,
Le par' că soarele-ar luci —
Și ne uităm în de aproape.*

*Atunci eți sorb în ochii mei
Privirea ta, și ne 'mpresoară
Schintei, un rită adânc de foc —
Iar genele mi se scoboară.*

*Se face 'n giuru-mă întuneric,
Și pier în stingerea clipirii —
Bătând din aripi ostenite —
Topit de flacăra iubirii.*

CARMEN SYLVA.

Actul al V-lea.

— Dramă. —
(Fine.)

Dadu. Dar nu e vorba d'asta, draga mea; lasă grija asta, n'o mai purtă tu; e un lucru de care nu me ocup atâta cât crești. Ah! obiceiul, reul obiceiul al femeilor, ș'o ia totdeauna alături cu subiectul conversațiunii. Îmi place să știu că te ocupi, pentru că ai talent, pentru că ai darul de a scrie așa de frumos, și insist, asta o fac negreșit în interesul tău propriu, mai mult din oamenii noștri cunoscătorii de asemenea lucruri așteaptă să vadă reprezentarea, și pricepi bine, asta ar mări, ar pune o aureolă pe lucrările tale... iată, de ce vreau să fii gata și d'asta insist.

Elisa. Așa dar ții mult și foarte mult să fii gata?

Dadu. Cât de curând, atât mai fericit aș fi.

Elisa. Atunci o voi sfârși.

Dadu (întrerupând-o.) Șiretă mică, te-am prins; ai sfârșit-o, și nu vrei să mi-o arăți. (O sărută și înaintează la biuro.)

Elisa (il întrece și ia textul în mână.) Nu o să citești nimic... (ia niște file de pe masă) aci sânt notate scenele, scheletul e gata... voi pune versurile la noapte. Măne va fi tot sfârșit...

Dadu. Și să nu dormi de loc?

Elisa (cu intenție.) O să dorm de măne încolo mereu...

Dadu. Și n'o să mai plângi?

Elisa. Nică odată.

Dadu. Și de nimic.

Elisa. De nimic. (Plânge.)

Dadu. Actul... actul că se lasă cortina de lacrimă. (Trece degetul pe ochii ei.) Na, ce-ți spun eu... actul e scurt!

Elisa (cu intenție.) Scurt, și nu se va putea bisă.

Dadu. Actul al IV-lea se sfârșește cu...

Elisa (răsfoind în text și dându-i-l în mână lui *Dadu*.)

Se sfârșia cu vorbele...

Dadu (luând textul, răsfoind și citind.) Actul IV-lea da, da, se sfârșia cu cuvintele: *Îmi e cu neputință să te iați de soție.* (Tușește.)

Elisa (fixându-l.) Ce bine citești.

Dadu. Ți se pare ție, cum îți pare ție tot ce fac eu.

Elisa (privindu-l lung.) *Îmi ești așa de drag.*

Dadu. Actul... Dă actul, ziceam...

Elisa (fixându-l.) De l-ar pricepe actorii... (zimbășe trist.)

Dadu (o sărută.) Vino să te sărut, ești drăguță de tot când ești veselă.

Elisa (o pauză, îl privește lung, apoi cu decizie.)

Dadu. *Îmi e cu neputință să te iați de soție.*

Elisa (urmând pe file sacadat, nervoasă, și stăpânindu-și emoțiunea.) Scena I-a: Resultatele numirilor de miniștri; serbarea la Sertescu; este numit ministru de instrucție; târziu vine la Elvira, se scusă că a fost ocupat. Elvira e tristă... plânge: îi spune în sfârșit că a auzit că se însoară. O scenă de lacrimi urmează.

Dadu. Asta știi că o descrii tu foarte bine.

Elisa. El tăgădușce.

Dadu (prins.) Foarte bine.

Elisa (pauză mică.) Ea-l asigură cu probe vădite.)

Dadu. Slab... cine o să știe ce a vorbit el între patru ochi cu socrul?

Elisa. Socrul chiar, mândru de ginerele lui ministru, o spune cu fală într'un club.

Dadu. Dobitoc... bine, posibil; apoi?

Elisa. Apoi.

Dadu (intrerupend.) Stai... dacă faci așa ca din prima scenă să afle ea, apoi cum o să-l mai aduci pe el acolo? s'ar face... s'ar întâmplă.

Elisa. Așteaptă să vezi... El nu știe că el a aflat; vine ea de obicei... și mai la urmă el n'o iubiă, după cum știi: puțin îi pasă.

Dadu. Ah! Da un om indiferent... orî ce s'ar fi întâmplat... în sfârșit *va toujours*.

Elisa. Atunci ea care, cum știi, îl iubiă peste măsură, nefiind indiferent că o lasă...

Dadu. Nici vorbă.

Elisa. Îi cade în genunchi. (Cade în genunchi)

Dadu. Stai; adică nu se putea, *ma chère*, să nu mai spu scene d'astea de desperare? zeu, uite spun drept, astea-mi displac cu deseversire; schimbă, schimbă-le zeu; să se petreacă lucrul altfel și a-propo, pune alt nume eroului... numele meu nici nu e plăcut la auz.

Elisa (continând.) Și-i zice...

Dadu. N'am eu dreptate când zic că ți-ai greșit vocația? na, ia te uită, că și joacă actul acum... *ma parole*, ai fi fost o actriță de mâna întâia.

Elisa. Îi zice: nu e cu puțință, Dadule dragă, să me omori fără vină. Ți-am greșit eu ceva de când te cunosc? Nu te-am iubit de ajuns? Îți reamintești tu o clipă în care să te fi supărat eu cu ceva? Alt dor decât dorul de tine? Mi-a fost mie drag alt-ceva pe lume decât tu, dragul meu? lumina, sufletul, viața mea, n'ai fost tu, tu, numai tu? De ce, de ce să me lași? de ce me omori? de ce nu ți-e milă de mine?

Dadu. Bine, bine, foarte bine; dar prea mult plâns, prea multe bocete, Doamne, Doamne, mâian

ta, plânsul... prea mult plâns zeu; o să plece lumea din teatru.

Elisa. Nu, nu trebuia să me lași, nu trebuia să te însori, să me schimbă pe o pungă de aur pe mine, pe mine, care nu te-ai da din brațele astea pe toate comorile din lume. Ce am făcut, ce ți-am greșit? Dzeule Doamne, unde e dreptatea ta?

Dadu (indiferent.) Bine, pra bine, prea frumoase vorbe; dar lung, prea lung pentru atâta jale; știi că publicul urășce dramele.

Elisa (fixându-l drept în ochi. nervoasă, preocupată, impacientă.) Acum... acum spune... spune tu, tu ești bărbat, tu ești mai în drept, mai cum să zic? mai aproape decât mine, să știi ce ar face el? cât l-ar durea? ce ar găsi, în sfârșit, să răspundă?

Dadu (desprindându-i mâinile și sculându-se impacient.) Hn! (Plesnește limba de cerul gurei.) Hn! *ma foi* ar fi pentru un moment cam încurcat, nu ar ști cam ce să zică, *sapristi, sapristi*; nu sunt ușoare răspunsurile astea, i-ar zice, i-ar zice... și-ar lua negreșit sângele rece de care ar dispune... și i-ar spune destul de plictisit, i-ar spune...

Elisa. Ce i-ar spune?

Dadu. Tot, și atât mai rău dacă n'ar pricepe că interesele lui sînt altfel... ei, atât mai rău, i-ar zice un scurt și onorabil: Adio.

Elisa (dându-se înapoi îngrozită.) Ah!

Dadu. Fără îndoială.

Elisa. Și atunci ea i-ar zice un lung și vecinic adio omului pe care l-a iubit. (Dintr'un sertar ca fulgerul ia un revolver și-și trage în cap, cade.)

Dadu. Eliso, Eliso, pentru Dzeu... Eliso...

Scena X.

Aceiași, dna Milescu, servitoarea.

Doamna. Lisico, draga mea Lisică! (Servitoarei.) un doctor numai decât; dă fuga în față aci la dl doctor.

Dadu. Doamne, ce groaznică întâmplare.

Doamna. Amară întâmplare, dle Riveanu; lui Dzeu o să-i dai seamă de sufletul ei.

Elisa (se ridică.) Sufletul meu... eră al lui... nici Dzeu, și nimeni n'are dreptul să-i ceară socoteală de el.

Dadu (cade în genunchii și cu lacrimi, căit.) Eliso, Eliso dragă, ce ai făcut?

Elisa (murind.) Actul al V-lea, scena finală.

(Cortina.)

ANA CIUPAGEA.

Cugetări.

Feciorii buni adaug și cresc numele părinților sei și il fac fără de moarte; iar cei rei feciori ocărăsc și sting numele părinților buni.

Nicolae Costin.

*

Să iertăm, ca să ni se ierte.

Seume.

*

Mai bine să fii singur totdeauna, decât să nu fii singur nici odată.

**

Răsbunare.

*Tremurătoare când me priviaș,
Făcându-ți glasul o armonie, ...
Eră în vocea mea tronie ...—
Și pe atuncea tu me iubiăș.*

*Mi-ai dat o floare dintr'un buchet
Și eu, mai rece ca o statuie,
Am rupt sărmana floare gălbue
Fără schinteia unui regret.*

*Mi-ai strîns odată mâna încet,
Cu focul dragostei celei mai sfinte;
Eu, fără milă trecuț 'nainte
Cu nepăsarea unui poet.*

*Neținînd seamă cât me rugaș
Să-ți spun o vorbă de mîngăiere,
Am rîs cu hohot de-a ta durere...
— La rîndu-ți înse milă să n'ai.*

*...Acum priveșce .. abia 'ndrăsnesc
Să-mi urc privirea până la tîne...
Rolul se schimbă: Atât mai bine!
Ești răsbunată, căci te tubesc.*

CINCINAT PAVELESCU.

Legenda ceterei.

Cică a fost odată, că de n'ar fi fost eu nu v'aș povestii; — a fost odată un împărat. Și împăratul acela a avut o fată frumoasă, ca și care nu-i găsi de-i tot trăi.

Om reu eră înse împăratul. Își dușmănia pe toți vecinii, și atăta vai și necaz a adus pe capul lor. Eră un om de potea, să nu dai față cu el. Dar pe omul reu ori acum ori mai târziu îl ajunge mânia lui Dzeu, că Dzeu nu doarme.

Fata lui, mîngăierea și bucuria lui, a purces grea. Și bătaia lui Dzeu eră aceasta pacoste pe împăratul. Fata lui, lumina ochilor lui, să-i aducă o rușine așa de mare! S'a aprins împăratul de mânie și osinditu-ș-a fata la moarte. Bêtrâniț țerii înse cu rugămintea aș înduplecat pe împărat să nu o omoară, ci să o arunce pe apă punîndu-o în o bute rășinată bine ca să nu între apa în ea. Și aș făcut așa și aș slobozit fata pe apă în jos.

În bute fetei i-a sosit vremea să nască. Și a născut un copil frumos cum nu se mai nasc. Și s'a dus amîndoi în bute multă lume împărăție până când, la o cotitură a riului butea a fost svêrlită de apă pe țermure. Acolo butea la căldura soarelui s'a uscat și fata de împărat a putut împinge fundul butii, ca să iasă la lumina zilei. Ea mulțămînd lui Dzeu, și-a luat pruncul în brațe, l-a îndrumat la Dzeu de trei ori, și i-a pus numele: Frumosul mami, că eră frumos, din seamă afară frumos.

Pruncul creșcea vîdînd cu ochii, creșcea într'o zi ca alții într'un an, că doar eră năsdravăn. Și s'a

făcut frumosul mami mare și frumos de-ți fugiaș ochii pe el. El se îndeletnicia cu de-ale voiniciei; se luă după căprioare pe cari săgeata lui nici odată nu le greșia. — Într'una din zile mergînd după o căprioară până în vîrfurile muntelui vîdî pe un alt munte un palat mai strălucitor ca soarele. Și eră sară și nu s'a putut duce să vadă cine șade acolo.

A doua zi, fără să spună mamei lui, a plecat așă cătră palatul cel frumos, că-l munciă dorul să vadă oamenii despre cari mama sa îi vorbiă de atătea ori. În palat înse nu a dat nici de țipenie de om. Dar la o ușă i se părea că aude niște gemete. A tras cu urechia și-a putut auzi niște vaete. Fiind ușa încuiată a ridicat-o din țipini și a intrat să vadă că cine-i acolo. Și s'a mirat mult când a dat cu ochii de un om, care, legat în lanțuri, sta în o bute inferecată în fier.

— Bine ai venit Frumosul mami, — i-a zis omul din bute, — bine ai venit! Dzeu te țină cu sănătate, că ești voinic cu inimă. Ajută-mi să nu mor, dă-mi puțină apă, că mor de sete! Dar auzi, vin frații mei, te-or omori. Alelei de zilele tale, tinere! Dă-mi puțină apă.

Apă, Frumosul mami, nu a putut să-i dea, căci auzînd în curte o larmă mare, a eșit să vadă ce-i. Și vîdînd buzduganele smeilor aruncate în curte de ei, le-a luat și le-a svêrlit înapoi de zece ori mai departe decît ei.

Venit-aș acasă smeii înverșunați foarte de ceea ce le făcuse lor Frumosul mami, strigînd cu toții:

— Cine ne calcă hotarul nostru, și în casa noastră să între cine a încumetat? Și aș tăbărit asupra lui Frumosul mami toți smeii, ca să-l sfășie. — El înse ridicîndu-și pumnii în sus, le-a strigat:

— Ho, ho, fărtașilor, voiniciei șciu luptă luptă dreaptă, iar nu tîlhărească. Și s'aș rușinat smeii de vorbele aceste, și s'aș prins cu el la luptă, pe rînd.

Și s'aș luptat luptă dreaptă, — luptă 'n trîntă, că e luptă de voiniciei. — Pe care cum îl prindea Frumosul mami, i și zdrobiă zilele. Și i-a dovedit pe toți smeii.

A mers apoi acasă la mamă-sa și i-a spus ce a pătîit, și cum s'a luptat, și cum a omorit pe unsprezece smeii. Și s'a bucurat mamă-sa foarte, și s'aș mutat amîndoi în palatul cel frumos al smeilor.

Frumosul mami a dat mamei sale ioate cheile odăilor spunîndu-i, că în toate poate intră numai în una nu, că-i urît acolo și să nu se sparie. El n'a slobozit pe smeul legat în bute, gîndînd întru sine, că dacă smeul nu ar fi fost primejdios, celalaltî nu l-ar fi închis. În odaia, unde a zis să nu între mamă-sa, eră smeul.

Cînd mergea la vînat Frumosul mami, mamă-sa umblă prin toate odăile și se minună de atătea scumpii ce vedea prin ele și atunci o apucă un dor de casa părintească, de viața ei frumoasă și plîngea vîdîndu-se așa de părăsită. — Ea înse nu s'a putut răbdă să nu între și în odaia de unde o oprise fiul ei, și unde înspăimîntată vîdî un om voinic chinuindu-se în o bute legată în fier.

— Adă-mi puțină apă — Dzeu mi te țină, că mor de sete. Și se sbătea smeul în butea în care eră legat. Femeia i-a adus apă, și îndată ce smeul a beut apa a plesnit butea și aș sărit legăturile de pe trupul lui. S'a scuturat odată smeul și s'a făcut

un voinic frumos. Incremenită sta femeia și se uită la el că-l cunoșcea.

Da, îl cunoșcea, căci acest voinic i-a fost amantul. Și tată era smeul lui Frumosul mamei, dar el nu știea nimic. Și frumos era smeul, frumos ca Frumosul mamei.

Și s'au plăcut iarăși la olaltă; dar nu erau liniștiți, că se temeau să nu-i afle Frumosul mamei. S'au sfătuit deci amândoi ca să-l piardă pe el, că apoi vor putea trăi în tihnă traiul dorului lor. — Și-a zis smeul:

— Fă-te bolnavă și spune feciorului teu, că ai visat, că vei muri, dacă nu vei mânca carne friptă de porumb sêlbatic, — că prinderea porumbului i va aduce moartea.

Și a spus mama copilului ei visul. El luându-și săgeata pe umăr, a plecat după porumb, că-și tubia mult mama. — Și toată ziua a umblat fără să poată prinde vre-un porumb. Cătră sară a ajuns înaintea unei case cu poartă de fier. Bătând în poartă i s'a deschis și a intrat. Aci ședea sântă Vinere. Ea l-a primit bine, că știea că e voinic cu inimă bună, și l-a întrebat de păsul ce-l purtă pe la dânsa. Frumosul mamei i-a spus că s'a rătăcit umblând să împușce un porumb sêlbatic pentru mamă-sa, care-i bolnavă. Sântă Vinere a știut gândul mamei lui, dar nu i-a vorbit nimic despre acesta, fără i-a zis, că dacă-l va ajunge ceva reu să vină la ea numai.

A eșit Frumosul mamei de la sânta Vinere, că nu-l răbdă inima să stea, bine știind de mama lui bolnavă. Îndată ce a eșit din curte, a și vădut un porumb sburând pe de-asupra lui și ținând sborul tot înainte cătră casă. El a strins scările calului și s'a ținut de porumb ca nu cumva să-l piardă; gândia că doar se va aședă undeva ca să-l împușce. — Porumbul înse a sburat până acasă la el aședându-se, par' că anume, pe creanga cea mai din jos a copacului dinaintea casei. Mamă-sa eșind tocmai atunci din casă a vădut porumbul și plăcându-i foarte, nu a lăsat să-l pușce, fără și-a îndemnat feciorul să-l prindă viu. Porumbul înse, când era să pue mâna pe el, sbură pe o creangă mai sus. Frumosul mamei ș-a desbrăcat armele și s'a suit după el să-l prindă. — Dar porumbul sbură tot câte o creangă mai sus până ce au ajuns amândoi în vîrf, — atunci porumbul a sburat jos și dându-se peste cap se făcuse un smeul, că smeul era porumbul; smeul pe care-l gândia el legat în bute. A luat armelê lui Frumosul mamei și i-a zis să vină jos, că i s'au sfârșit zilele. — S'a coborît Frumosul mamei rugându-se, ca trupul lui tăiat să-l pună în dăsağı și dăsağı să-i așede pe cal, iar calului să-i dea drumul să meargă unde va voi. — Smeul, scoțând vinele din trupul tăiat bucăți, a făcut cum s'a rugat voinicul. — Calul cu stăpânul lui tăiat în bucăți s'a dus până la sânta Vinere.

— Am știut, că mamă-ta ți-a pune capul, — a zis sânta Vinere vădend calul intrând pe poartă. — Sânta Vinere a luat trupul tăiat în bucăți, l-a stropit cu apă vie și l-a înviat mai frumos și mai drag. Dar era slab de tot, că nu avea putere în trup. Sânta Vinere i-a adus apoi un lucru și dându-i-l i-a zis:

— Ia cetera asta; învață a zice în ea, și du-te de cântă mamei tale de veselie, că doar în veselie e ea, — și când ș-or petrece mai bine, rumpe-ți o

strună. Ei îți vor da vinele tale, tu ia-le și fără teamă pornește cătră mine.

S'a minunat Frumosul mamei de lucrul ce-l ținea în mână și la care sânta Vinere i zisese ceteră, că nu mai văduse nici odată. La un capăt cetera era umflată, iar umflura aceasta, strinsă puțin la mijloc, se adună în un gât ca de lebedă, care se sfârșia în un cap frumos, dat puțin pe spate. De patru urechi ale capului erau prinse patru strune, cari se întindeau până la celalalt capăt, unde iarăși erau prinse. Strunele erau ridicate pe un scăuneș aședat pe partea bortoasă a ceterii, din jos. Și așa de dulce sunau strunele când trăgea pe ele cu arcul, care era făcut din un bêt, a cărui capete erau prinse strins cu niște fire de pîr din coadă de cal.

Luând cetera a plecat. Și a ajuns în o vale plină de flori și de albine și de fluturi; a vădut jocul fluturilor, a ascultat bizăitul albinelor și șopotul și mișcarea cea frumoasă a florilor ce se desmerdau cu vîntul și se sărutau cu fluturii. A înțeles cântul lor și a zis un cântec plin de musică, un cântec plin de viață, un cântec de drag și de dor. A vădut doue turturele îndrăgostite giugiulindu-se și de la acelea a învățat cântecul dragostei, — cântecul fericirii. S'a ridicat un nor negru de-asupra lui cu un vuet fioros, — și noaptea lui era brăzdată de fulgere și urmată de trăsnete prelungite. Și el a prins cântecul lui: un cântec de spațmă și groază. — Vuitău pădurile și câmpiile, când norul era de-asupra lor, și a înțeles vuetul lor: un vuet de incurajare și de tărie.

Și a cântat mereu. Și toate se mișcău la cântecul lui, că doar în cântecul lui a prins sufletul lor. Și el însuș se minună de măestria lui, și cântă și plîngea.

A sosit la mamă-sa care își petrecea în veselie. Ea auzind cât de frumos știe zice străinul venit, că nu-l cunoșcea pe el cine-i, i-a zis să-i cânte un cântec de veselie. Și le-a zis lor și se veselii foarte smeul cu mamă-sa. Când înse își petreceau mai bine, Frumosul mamei, rumpându-și o strună pe ascuns, se opri de a mai zice, spunându-le că dacă voese să le mai cânte, să-i dea, dacă au, niște vine de om, să-și facă strune. Smeul i-a dat vinele lui, iar el neștiind să-și tocmească struna s'a cam mai dus.

Sânta Vinere, sosind Frumosul mamei la ea, i-a pus vinele în trup, i-a dat un paloș de oțel și un buzdugan de fier și l-a trimis la mamă-sa.

Ajungend acasă, s'a apucat la luptă cu smeul și l-a tăiat tot bucățele. Și mamei sale nu i-a făcut nimic, că doar i era mamă. Cu atâta a fost mai mare durerea ei. A eșit afară din casă, s'a aședat sub pomul dinaintea casei și a început să plîngă un plâns de moarte. Și îi ardea inima de ceea ce a făcut cu copilul ei, și nu se uită la el că așa de străină se simția de el.

Frumosul mamei a apucat cetera, a aședat-o sub bărbie și a început să-și verse amarul și durerea în o doină de jale. Și cuprindendu-l o milă așa de amară față de mamă-sa, a uitat tot amarul ce i l-a făcut și s'a dus să o mângăie și să-o sărute. Dar pe mamă-sa durerea a făcut-o în stan de piatră și din ochii ei curgeau doue șiroaie de apă. Frumosul mamei, sdrobot de durere, a plecat în lume. Și cântă din ceteră de toți plîngeau de dragul lui.

Vicus.

S t e l a .

Bibliografie.*

Ludovic Daus: „Străbunii“ roman. București. 1900.

Dacă în general, scrierea unui roman istoric reclamă multe studii, cu atât mai dificilă devine aceasta problemă pentru un scriitor care-și scoate subiectul din istoria română, încă nelămurită în multe faze ale ei.

Di Ludovic Daus, un tiner scriitor, desconsiderând toate greutățile ce aveau să-l întâmpine, a luat hotărârea să scrie un ciclu de romanuri istorice și tocmai din epoca cea mai puțin cunoscută a istoriei naționale, aceea de la colonizarea Daciei și până la întemeierea principatelor române. Primul produs al hotărârii sale este romanul „Străbunii“ de care avem să ne ocupăm acuma.

„Acțiunea, scrie autorul în prefață, se petrece în Dacia Traiană, — așa cum istoria ne-o lasă s'o întrevădem“. Inse fiind că istoria e prea întunecoasă, — nu ne lasă să întrevădem aproape nimic. În chaosul acesta, autorul își aprinde făclia fantasiei și la lumina acesteia scrie istoria așa cum o „întrevăde“.

Pornind din presupțiunea foarte naturală, că Dacii învinși nu puteau să nu se dușmănească cu Romanii învingători, romanul este clădit pe aceasta hipotesă, presintându-ne episoade din frământările acestor două popoare, cari apoi în cele din urmă, în fața vrăjmașilor comuni, se împacă și contopindu-se formează un nou popor, națiunea daco-romană.

Spre a susținea tesa aceasta astfel ca cetitorul să primească convicțiunea, că ceea ce i se povestește, în adevăr s'a și întâmplat așa, — e neapărată trebuință ca autorul să-și întemeieze narațiunea pe fapte istorice, îndeplinite de persoane cunoscute în istorie. Prin urmare scriitorul acestui roman avea să ne prezinte de o parte viața publică a Dacilor, cultul, obiceiurile și oamenii lor de frunte, geloși a-și conserva idiomul; de alta trebuia să arate instituțiunile legiunilor romane, cari stăruiau să-și impună felul lor de organizație și de credință. Astfel instinctul de conservare și voința de cutroprire ar fi motivat dușmănia și conflictele ce ni se povestesc. A construi toată intriga numai pe ura de rassă, numai pe dorul de resbunare, fără a ilustra aceasta prin expunere de fapte istorice, nu poate fi de ajuns.

Autorul nu ne lasă să „întrevădem“ istoricul epocelor; nu ne schițează deosebirea ființei Dacilor și a legiunilor romane; nu ne înfățișează nici un fapt istoric; totul e opera fantasiei sale, ba chiar și numele persoanelor sunt toate fictive. Prin urmare, după cetire, rămânem cu impresiunea că nu credem ceea ce am citit.

Impresiunea aceasta ni se mai întărește prin totala lipsă de topografie, un atribut de frunte al unei lucrări istorice. Autorul se vede că n'a umblat nici odată prin locurile unde se petrece romanul său; de-ar fi umblat, ne-ar fi dat o panoramă mai reală a regiunii unde a stat odinioară falnica Sarmisgetusa.

Pecat, căci are un talent remarcabil spre a ne zugrăvi peisaje; la schițarea lor condeiul său devine un penel cu multe culori. În deosebi ne impresionează cu tablourile elementelor naturei, ca vijelia prin păduri cu fulgere și tunete...

* Raport prezentat Academiei Române, în comisiunea premiilor din sesiunea generală trecută.

Calitatea sa principală este fantasia bogată. Aceasta unită cu o limbă ușoară, cu darul inventios de a povesti, îi asigură viitor pe terenul — romanului scos din viața modernă.

IOSIF VULCAN.

De unde? unde?...

*Se duse norii, ca mare lină
Se 'ntinde cerul.*

Pe el plutesc

Blândește stele.

A lor lumină,

În lacul pacinic se oglindesc.

Privighetoarea șoptește 'n stuhuri,

Glasu-î deșteaptă tainicî simțiri,

Și 'n pacea nopții, relele duhuri,

Deșteaptă 'n suflet la presimțiri.

Firea tresare;

Îar gândul zboară,

Mă poartă 'n grabă spre vecinici...

În neștiința ce te 'mpresoară,

Tu omenire mult, ai să fii?

Ce însemnare să aibă viața?

Țărână, spune-mi, de ce trăești?

Când o să piară odată ceata

Ce peste minte o grămădești?

Tu judecată, când vei pricepe,

Unde ne ducem, d'unde-am venit

Și viața noastră de unde 'ncepe

Și unde s'afundă necontenit!

Bolta-î senină și liniștită,

Pasărea 'ngîină dulcele-î cânt;

Stânca stă mută și neclintită;

Îar cercetarea-mă zboară pe vînt.

Îunie 1891

SMARA.

Copiii la masa comună.

Prinципиul hrănirii copiilor e neglijat în mare parte de casuri, de aceea de multe ori mumele au de regretat greșeli de regim când supun stomacurile copiilor lor la o digestiune grea, nepotrivită cu puterea lor de a mistui.

Dacă găsim oameni galbejiți, paliți și bolnavicioși, aceasta se datorește numai și numai hrănirii defectoase din primii lor ani, suferind mai târziu consecințele.

Soliditatea unei clădiri nu depinde ea de fundament? Dacă baza va fi bună, construcțiunea va fi solidă și durabilă. Arhitecții cei mai capabili și constructorii cei mai conștiințioși, cari ar putea vedea rădicându-se din copiii lor oameni sănătoși și robuști, sînt părinții. Medicul și medicamentele nu pot face nimic fără dînsii.

E absolut trebuincios ca copilul să mănânce

cu foame, să se nutrească. La o vârstă oare-care or ce stăruință de a-l face să mănânce devine inutilă, căci insedar te vei lupta cu un copil mai măricel silindu-l la mâncare, dacă nu are poftă.

Copilul sănătos care e deprins să mănânce la ore regulate și potrivit cu vârsta lui, totdeauna va mânca cu poftă, afară numai dacă se va comite imprudența a se cedă copiilor dându-le înainte de masă lucruri dulci ca bomboane, prăjituri etc. Câte mume nu se abat cu copiii lor înaintea dejunului pe la cofetării, ca să se aprovizioneze cu deserturi după masă, și în slăbiciunea lor lasă copiii să guste din ele, fără să se gândească că ei dând de gustul prăjiturilor, vor renunța la bucate. Ei vor gustă puțin din supă, vor ciupă puțin din carne, vor refușă legumele și vor aștepta cu nerăbdare sfârșitul mesei, ca să se servească fructele și prăjiturile, pasiunea lor. Să se noteze înse că nu prăjiturile vor desvoldă formele pline și frumoase ale copilului, ci din contra pofta de mâncare slăbind, el va lănceși.

O condițiune foarte importantă, care trebuie ținută în seamă cu cea mai mare rigoare e ora regulată, când trebuie să mănânce copiii. Afaceri cari pot întârziă masa, lipsa părinților, să nu-i împedice de la ceasul obicinuit de mâncare, căci stomacul lor nu suferă astfel de variații.

Negreșit că fie-care părinte nu ar vrea să se lipsească de plăcerea de a avea în jurul seii copilașii seii, cari au ajuns oare-care vârstă, căci îi va putea observa să nu mănânce iute, să nu înghiță bucăți nemestecate, căci digestia depinde foarte mult de mestecarea completă a alimentelor.

Copiii odată admiși la masa comună, ei vor lua parte la toate câte vor fi potrivite cu stomacul lor, și ar fi o greșală de a-i reține până la sfârșitul mesei, condamnați să stea nemișcați la locul lor pe scaun, și să vadă defilând lucruri pe cari ei nu vor căpeta: cafea sau alte beuturi și să audă conversații, la cari ei nu ar putea lua parte.

De ce să se aștepte oare o neorânduială din partea lor, pentru a fi trimiși de la masă? Mai bine, se va da voie copiilor să se scoale de la masă imediat ce au terminat ultimul fel de mâncare, dându-le chiar prăjitura lor, pe care o așteptau cu atâta nerăbdare. Cu modul acesta vor fi puși la adăpostul abusurilor ce s'ar comite cu densii dându-le lucruri, ce le-ar putea fi vătămătoare.

În ceea ce privește copiii cari n'au atins încă vârsta de doi ani, când numărul dinților nu e încă complet, nu vor fi aduși de loc la masa comună, și nu pot protesta îndestul contra reului obiceiului de a se duce copiii micii la masă, unde fie-care crede a-i servi, dându-i să guste din mâncările servite. Și negreșit consecința este că ei neputând mistui cele ce li se introduc fără voia lor în stomac, vor suferi de indigestiuni, de diaree, cari îi vor slăbi și vor fi înpedicați în desvoldarea lor.

Respectați stomacurile copiilor, dacă ți-neți să-i aveți totdeauna sănătoși, și rezistenți în casuri de boale neprevăzute.

S. C.

Doine și hore.

De la Vașcoș.

Cunosc omu bun de lucru,
Pinde-l pot vedea pe rit,
Iară cunosc care-i reu
Și pe drum merge mereu.

Bate-l Doamne omul cela,
Care-i place somnul vara,
Și mai bate și-l treznește,
Pe cari că ne despărțește.

Dragă mî-e mie lumea,
Ca lupului pădurea,
Când is oi și capre 'n ele
Și nu-i pcurar la ele,
De-și alege care la ele.

Ha! nevastă 'n satul meu,
Să-ți arăt bărbatul tei,
Că-i cu pipă cu ciutura.
Va-i Doamne — prostu-i la gură,
Că-i cu pipă cu tureac —
Va-i Doamne, prostu-i la cap,
Nu-l pot sătură de leac.
Când il ved —
Seara la bîid,
Pare-mi că-i drac belit,
Când il ved seara pe lună,
Nu mai mînc — o sептэmănă.
Când il ved ziua la soare,
Ved pe dracu în picioare.
Dar la umbra capului,
Pașce-ar ciurda satului.

— Dragile mele ce dragi,
De cele cu poale largi,
Tot ale mi-a fost urite,
Care ved în poale strimte.

Nici acela nu-i fecior,
Care sărută buzele
La toate cizdositele (necurată-immalată.)

Grăbi mama
De me dede,
Până fu grădina verde,
Nici grădina nu-o pliviu,
Până napoi că veniu.
Maica dede
A me întrebă:
— Că bine-i la streini o ba?
Iar io maichii
Îi zisei:
— Ca pe spinii puse de viu.

Nana mea, nana de mult,
Nu gândi că te-am urit.
Zi de zi că te doresc,
Mai tare că te iubesc,
Așa Doamne să trăiesc.

De trei ani
Mergend pe patru,
De când m'am cununat
Tot cu dracu
M'am mâncat.

SALON.

Adunarea „Astrei“ la Sibiiu.

— Raport critic, dar adevărat.* —

Toată lumea românească știe acum, că adunarea generală a „Asociațiunii“ s'a ținut în Sibiiu, de și nu toată lumea știe, că pentru ce anume s'a ținut în Sibiiu și nu în Lipova, unde s'a fost hotărât a se ținea. Gurile rele zic, că esplicarea enigmei ar da-o faptul, că în adunarea din estan avea să se facă alegerea comitetului; ar fi fost deci o considerație a comitetului *pro domo sua*. Dar eu unul, care cunosc comitetul, nu o cred. Creadă-o cei ce nu-l cunosc.

Destul, că Sibiiul nostru a avut de noi prilej a-ș vedea toate hotelurile, restaurantele și cafenelele pline de Români. Căci Români din patru unghiuri au alergat, cu entuziasm, la sediul Asociațiunii pentru *literatura și cultura* poporului român. Casa comitatului și casa socială, (mai pe românește: *Gesellschaftsthaus*) au fost luate în stăpânire de Români. Trei zile și trei nopți aceste două și alte case au fost ocupate de Români. Și s'au cheltuit în ele bani, cuvinte și energii, ce s'ar putea evalua în zeci de mii de florini. Cu ce rezultat, vom vedea.

Marile zile ale „Astrei“ noastre s'au început cu — *seara de cunoștințe*. Seara de cunoștințe — *lucus a non lucendo* — n'a fost nici seară, nici de cunoștințe. Pentru că a fost o noapte, luminată *a giorno*, și în sala cea mare de la casa socială, și afară, unde luna străgăiuă, ca un *astru* luminos asupra *Astrei* noastre... Cât pentru cunoștințe?.. vorbă să fie. Am vădut și eu mulți cunoscuți, și pe mulți necunoscuți, cari își vedeau pe cunoscuții lor, dar cunoștințe nouă — mai puține. Știu, că la un moment dat au intrat în sală un șir întreg de frați și surori de dincolo, de la Pitești, și mai știu că afară de istetul Brașoveanu, care a cântat cu banda sa „Deșteaptă-te Române“, nime nu s'a deșteptat să-i întimpine. Frații noștri nu și-au perdut înse prezența spiritului, ei au ocupat cu toții o masă lungă, și au început să facă și ei, ce vedeau că fac frații oprimați din Ardeal, să mănânce și să bea. Cunoștințe? Ar fi fost o încercare zădarnică. Înfr'un târziu totuș au făcut o cunoștință. Vicepreședintele *Astrei* le-a făcut onoarea de a ocupa (fără tendințe) locul de președinte al mesei lor, și a-i distră astfel, *ex presidio*, câteva jumătăți de ceas. Într'aceea frații din România liberă și-au restaurat puterile — cu tot serviciul reu al chelnerilor — și sub motivul, că sunt *obosiți* de — călătorie, s'au depărtat, cu cele mai bune impresii...

* Publicăm acest raport critic, pentru ca să se cunoască și alte păreri, dar mai cu seamă pentru că nu conține numai niște idei reslete și isolate, ci reprezintă apetițiile unui curent care se manifestă din ce în ce mai mult și de care trebuie să se țină cont.

Red.

Îndată după aceea s'a început seria toastelor, care din norocire s'a oprit la nr. 1. Cine a vorbit v'as ști spune, dar nu impoartă; că ce a vorbit, asta nu o știu nici eu, nici alții, cari au ascultat. Cei mai mulți înse — cari partea cea mai bună și-au ales, — nici n'au ascultat. Dar și aceștia, și aceia, știu un lucru, anume că toastul din vorbă n'a fost închinat fraților, cari plecaseră tocmai mai înainte din sală.

Astfel ne-am petrecut bine până noaptea târziu, fără să mai toasteze cineva. Și aci găsesse eu *primul succes* al adunării de la Sibiiu; pentru că s'a dat astfel o faptică desmintire aceluși domn Sorcovă, care în „New-York-Herald“ ne festiă deunăzi așa de sinistru, scriind:

„O seară de cunoștință fără toast la Români este ceva imposibil, e paradox, nu există“.

În ziua următoare, de și cu greu, m'am sculat totuș pe la 9 ore, și m'am dus la biserică, sau mai corect la *biserici*. Pentru că e obiceiul acum, aproape obligator, ca la astfel de prilejuri bunul Român să meargă la amândouă bisericile, pentru ca să observe paritatea confesională, chiar și cu risicul de a nu-și îndeplini datoria de creștin. Grație acestei parități am avut prilejul de a vedea și hirotesia într-un protodiacon a unui tiner monach ortodox, și felul cum celebrează celibiul gr. catolic. Ceea ce caută creștinul în biserică, mângăiere și elevare sufletească, n'am găsit, e drept, nicăiri, dar principiul parității confesionale l-am mântuit și eu.

La 11 ore, nu precis, s'a deschis ședința în marea sală a comitatului, care eră absolut ticsuită de lume. La masa verde întreg comitetul și biroul „Astrei“, ba și Esc. Sa mitropolitul Mețianu, cu figura lui venerabilă, ridică aspectul frumos.

Discursul de deschidere, după cum veți fi aflat deja, că s'a publicat întreg, a fost foarte interesant. Ni s'a dovedit anume prin el, că Asociațiunea, în anul al 40-lea al existenței sale, poate să se provoace la următoarele rezultate:

1. Și-a modificat statutele și a alcătuit mai multe regulamente. (De bună seamă nu e adevărat ce a zis Cicero: „*Pressima republica, ubi plurimae leges*“.)

2. I s'au înmulțit membrii la 1200. (După 40 ani: Tot 30 membri pe un an!)

3. A publicat 2 broșuri de I. Pop Reteganul sub titlul unei „Biblioteci“.

A luat sub auspiciile sale o carte, care nu e gata, și a cărei valoare *enciclopedică* e cel puțin foarte problematică.

În al 34-lea an al existenței sale a creat un post remunerat cu 1500 fl. în schimbul cărei sume a avut un raport „literar“ anual care în estan înse a lipsit total.

Organul ei de publicitate la 40 ani a ajuns anemic, poate chiar ofticos, și galbin de gras.

4. A *enunțat* înființarea unui muzeu istoric și etnografic, care știe Dzeu când se va înființa de fapt.

Iată tot atâtea rezultate vrednice de „Asociațiunea“ noastră ajunsă acum la frumoasa vârstă a bărbăției, rezultate al căror merit revine celor ce se cuvine. Constatarea lor, făcută cu modestia proprie bărbaților de adevărată valoare, ne-a încurajat la lucru.

După salutarea *Astrei* din partea dlui Em. Un-

gurianu, reprezentant al „Societății pentru fond de teatru român“ s'a și trecut la muncă: s'a ales numai decât trei comisiuni; s'a citit telegramele de felicitare, și — „fiind eshaustate agendele“ — ședința s'a încheiat.

II

În ședința a doua a referat mai întâi comisiunea emisă pentru a examina raportul general al comitetului. În comisiune erau bărbați foarte serioși, foarte obiectivi și cumpetați, ca dnl Ilie Trăilă (din Oravița), dr. Bunea (din Blaș), dr. G. Popovici (din Lugos) și alții. Și acești vrednici bărbați — închipuiți-ve — au găsit, în acățosenia lor momentană, atâtea cusururi în actele comitetului!

Dintâi au constatat în raportul general o lacună și au propus o rezoluțiune de curtoasie față de fostul president, ceea ce s'a primit cu vii aprobări.

Al doilea, au ținut să spuie comitetului, că prea se pripeșce cu clădirea casei naționale. Pentru că dacă e vorbă să avem edificii pompoase și goale, apoi sânt și acum destule.

Al treilea, comisiunea constată, că dacă membrii Asociațiunii s'a înmulțit, aceasta nu se datoreșce zelului desvoltat de la centru, ci entuziasmului de la periferii, mai ales bănățenilor, cari au înființat despărțeminte noue, cu mult mai bogate în membri, decât vechile despărțeminte.

Al patrulea — și acest punct a culminat — comisiunea trebuia să releveze o mare și de neiertat greșală, ce comitetul a comis, când a hotărât să nu primească fundațiunea de 40.000 coroane a fericitului Nichita, pe inadmisibilul motiv, că scopul fundațiunii ar fi pur local și — confesional. La acest obiect au vorbit mulți, și pro și contra; și s'a spus multe de toate, și cu miez și fără miez. Eu m'am mirat cu deosebire de acel membru al comitetului, care și după esposeul dlui Andrei Cosma, și după deslușirile convingătoare ale distinsului avocat dr. I. Maniū, și după românescul discurs motivat al drului Bunea, — mai insistă să se primească punctul de vedere al comitetului, și nu cel al comisiunii. S'a pus la vot. O chestiune principală, așa de clară înaintea fiecărui român nepreocupat, avea să se decidă cu votul. Oamenii cu bun simț erau îngrijorați, mai ales că în publicul neorientat s'a fost aruncat lozince confesionale, și efectul lor se vedea în iritația ce se produsese în mulțimea din giurul Sibiului.

Totuş propunerea comisiunii a reușit învingătoare cu majoritate de 2 voturi. Hotărârea comitetului i s'a făcut astfel o corectură, numai de n'ar fi prea târziu.

În decursul desbaterii ulterioare a eșit la iveală că arendatorii moșiei lui Avram Iancu au tăiat plopii cei istorici, din giurul casei natale a lui Iancu, plopi pe cari ănsuş tragicul eroi i-ar fi plantat. Și de acest atentat impiu nu șcidea nimic comitetul, care voieșce să înființeze museul istoric, și care numără între membrii sei pe cel mai bun cunoscător și amic al lui Iancu!...

Ca al cincilea punct comisiunea trebuia să mai constate că o hotărâre luată în adunarea din Beins (1898) urgentată la Deva (1899) și pusă în prospect adunării din Băile Herculane (1900) nu s'a executat nici acum, și ținea să o urgiteze de nou. Eră vorbă

de o acțiune morală, publicistică, în favorul școalelor confesionale amenințate. Neavând Astra bani să le ajute, i s'a cerut, ca pe baza datelor reale, câștigate de autoritățile bisericești, să facă un studiu și să arate adevăratul pericol în care se află, spre a deșeptă interesul publicului și a atrage eventual atențiunea vr'unui mecenate român. Din august 1898 până în mai 1900 nu s'a realizat acea dorință. Atunci s'a fost pus în prospect esecutarea ei. La adunarea din 1900 s'a votat suma de 2000 coroane în favorul școalelor. Prin aceasta comitetul se credea dispensat de a mai face acțiunea morală. De fapt înse cele 2 mii încă nu s'a dat; iar chestiunea acțiunii morale, prin presă, s'a predat secțiunii școlastice...

Comisiunea neînțelegând cercul acesta vițios în care e aruncată o chestie așa de importantă, a urgit esecutarea hotărârei de la Beins; cu ce rezultat, nu șciū.

Ca esaminarea lucrărilor comitetului să fie și mai completă, părintele Ant. Paladi, din Feneș, lângă Beins, a făcut propunerea să se publice o broșură poporală despre istoricul, organizația și scopul Asociațiunii; iar dl dr. D. P. Barcianu, asesor din Sibiu, a făcut propunerea să se încerce a întrevini la băncile române, ca din sfirmiturile ce de pe masa lor bogată se aruncă anual s'ermaneii noastre cause culturale, să se facă, la Astra, un mare fond cultural comun. Propunerile, e clar, conțin idei foarte bune; sânt curios acum, că oare comitetul cărei secțiunii le va împărți?...

Comisiunea financiară a arătat, prin referentul ei, dr. Coriolan Pap, directorul „Bihorenei“, că socotelile sânt în rënd, numai cât că Astra pe lângă aceea că dă anual 6—7000 coroane pentru acoperirea deficitului școalei sale de fete, mai are încă vre o 4000 coroane de incassat de pe la eleve, cari de mult au părăsit internatul, lăsând în urma lor restanțe de taxe...

A urmat în fine comisiunea așa numită *literară*, care avea să studieze — „regulamentul“ modificat al secțiunilor științifice-literare. Comitetul „Astreii“ are o credință deșeartă în regulamente. Ori ce lucru începe cu un regulament, pe care în anul al doilea și cei următori, îl tot modifică.

Cât pentru modificări comisia s'a achitat cum s'a achitat, că le-a primit pe toate, ba a și mai adaus câteva puncte, cât pentru *literatură* înse, eră să nici nu fie vorbă despre ea, dacă dl dr. E. Dăianu, prof. în Blaș, nu relevă faptul că secretarul prim n'a prezentat în estan nici un raport literar, și că comitetul ănsuş pare a nu fi în clar cu natura și menirea postului de prim-secretar. Părea că s'a atins rana cea mai dureroasă a organismului „Astreii“ — când a venit vorba la chestia aceasta. Prim-secretarul săriă iritat de pe scaun; președintele se provocă la regulament spre a detrage oratorului cuvântul, sub pretest că s'ar fi trecut deja peste chestiunea literară... A întrevinit președintele comisiunii raportului general, dr. Bunea, spre a declară că anume n'a atins chestia aceasta, ca să o lase comisiei literare. Și a sărit imediat un marcant membru al comitetului să iee de scurt pe referent, dl dr. Proca, care ar fi zis, că tot ce n'a atins din raportul general, comisia l-ar fi aprobat cu — tăcerea. S'a făcut o iritație surprindătoare, și dl dr. Dăianu a trebuit să se convingă, dimpreună cu mulți alții, că în adunările A-

sociațiunii pentru *literatura* și cultura poporului român, — chestiunea literară n'are loc. Cel puțin după opinia mai marilor arhieriei ai „Astrei” — nu!

Un mic unghet de Cenușotecă a avut totuși și literatura. Nu în marea sală a comitatului, înaintea marelui public, venit din toate părțile, ci în mica sală a internatului de fete, în prezența unor puțini iubitori ai acestei ființe eschisă din casa părintească. A ținut adecă dl dr. *Sextil Pușcariu* o conferență despre „Patriarhalele” lui Iosif, tinerul nostru poet bucureșcean, originar din Transilvania.

Conferența aceasta și concertul, au fost singurele puncte senine, luminoase, ale zilelor din Sibiiu. Ele singure ne-au mai înrouat sufletul amărit și ne-au mai picurat nădejde pentru viitor. În special conferența a fost un adevărat juvaer literar; o strălucitoare peatră scumpă pe inelul gros și grosolan al adunării. Într'o limbă dulce, ca un fagure de miere, cu o espunere clară ca cristalul, și fermecătoare ca o dimineață de maiu, dl *Sextil Pușcariu* ne-a prezentat poeziile lui Iosif, și sufletul lui de adevărat poet.

Avea scrisul înainte, dar vorbiă liber și elegant conferențiarul, cu gesturi largi și espressive. Chiar poeziile, ce ni le cită, le șciea de rost. Cu un cuvânt, a fost maiestru dl *Pușcariu*, aproape prea maiestru.

Încolo, să sperăm, că sub conducerea noului president, dl *Al. Mocsonyi*, în care toți Românii pun mari nădejdi, comitetul premenit al „Astrei” va luă o direcție mai sănătoasă, și ne va procură la adunările ei generale, mai multe momente înălțătoare.

ARGUS.

LITERATURĂ.

Noutăți literare. Dl *Al. Vlahuță*, care lucrează de mai mulți ani la „Geografia pitorească a României”, ș-a terminat lucrarea și în curând o va da sub presă. Autorul ne-a promis că ne va pune la dispoziție un capitol înainte d'a se publică în volum. Lucrearea se face cu sprijinul ministrului instrucțiunii publice. — Dl *George Coșbuc* va scoate săptămânile aceste volumul de poezii pe care l-am anunțat astă primăvară. — Dl *Radu D. Rosetti* va publică în toamna aceasta la București un nou volum de poezii intitulat: „Cele din urmă”. — Dl *Caragiali* a dat sub tipar tot acolo un volum de „Nuvele”.

Șematismul Blașului. Zilele trecute a apărut la Blaș, în tipografia seminarului archidieceșan, „Șematismul veneratului cler al archidieceșei mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul Domnului 1900” scos la lumină din incidentul serbării jubileului de 200 ani al unirii. Șematismul acesta se presintă în condițiuni escelente atât ca fond cât și ca formă. Volumul se începe cu istoria bisericeii române unite cu Roma, dimpreună cu biografiile episcopilor și mitropoliților, de dl canonic dr. *Augustin Bunea*. Apoi urmează biografiile tuturor canonicilor din început și pân' acuma, de dl canonic dr. *Vasiliu Hossu*. Șematismul însuș conține, afară de indicațiunile obișnuite și o mulțime de date istorice privitoare la istoricul protopopiatelor și al parochiilor; auneori aceste date au estensiunea unei scurte monografii. Sunt 32 de districte proto-

pești, cu 723 de parochii și 632 filii; 378 parochii, 239 administratori parochiali, 45 cooperatori și 6 capelanii. Numărul credincioșilor în 1900 a fost 418.444. Învătători 488, învățătoare 25; numărul școlarilor 58.586. Un capitol separat tratează despre clerul tiner și anume despre seminarul teologic archidieceșan, prezentându-se istoricul instrucțiunii seminariale dimpreună cu personalul de pân' acuma. Urmează istoricul internatului de băeți și de fete, cu tot personalul, asemenea și internatul preparandial, institutul pedagogic. Conspectul fundațiunilor ne arată, că în anul școlar trecut s'au dat din 23 de fundațiuni 134 de stipendii în sume 30.142 coroane; din fundațiunea de pâne se împărtășesc 240 de elevi. Fondurile se administreează prin o casă centrală. Este și o reuniune bisericească de asigurare contra incendiului. Capitulul cel din urmă se ocupă de tipografie, dând istoricul acesteia. În sfârșit, biografiile tuturor preoților din archidieceșă. Ca formă, șematismul face onoare tipografiei seminariale archidieceșane. Tipar frumos, hârtie bună. Șematismul este intercalat cu o mulțime de ilustrațiuni foarte bine reușite: portretele episcopilor, mitropoliților și represesintând toate instituțiunile culturale din Blaș. Un volum vrednic de cetit pentru istoria noastră națională-culturală. Are 804 pagine.

Supplex Libellus Valachorum, renumita cerere prezentată împăratului Leopold II, de episcopii Ioan Bob și Gerasim Adamovici, în numele întreg poporului român din Transilvania, în anul 1791, a apărut la Sibiiu în o broșură, tipărită la societatea Tipografia, conținând textul original și traducerea românească făcută de dl dr. *Elie Dăianu*. De vânzare în toate librăriile. Prețul o corooană.

Pentru economii. Din „Biblioteca Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului” a apărut broșura a 11: „Povețe pentru apărare împotriva gărgărițelor cari sfredelesc mugurii”. Tradusă și editată de comitetul Reuniunii. Prețul 10 bani.

TEATRU.

Dșoara Agata Bârsescu în Brașov. Aflăm că dșoara Agata Bârsescu, rentorcându-se de la Berlin, în calea sa spre Bucuraști, se va opri la Brașov unde va jucă de câteva ori cu trupa germană a lui Bauer. Debutul acesta va urmă cam pe la 15 octombre n.

Concert și reprezentație teatrală în Hunedoara. Reuniunea gr. cat. de cântări „Concordia” din Orașița-română, la rentorcerea sa de la adunarea generală din Hațeg, a dat în Hunedoara la 28 septembrie n. un concert de evartete, după care a reprezentat piesa „Vlăduțul mamei” comedie într'un act de I. Lupescu. După teatru a urmat dans.

Teatrul din Craiova. Repetițiile la Teatrul Național din Craiova au început. Stagiunea se va deschide la 20 octombre v. probabil cu „Tosca” de Sardou sașu cu „Fiul pădurilor” o piesă germană, în care a debutat pe scena din București dșoara Agata Bârsescu.

Serată declamatorică-teatrală în Sibiiu. În a noua ședință literară a Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, s'a declamat și cântat, iar dșoara Elena Baciu a predat monologul „Prima rochie lungă” de Iosif Vulcan.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

În. Pr. Ssa mitropolitul Ioan Mețianu la Bistrița, mergând să sfințească două biserici în părțile acelea, a fost primit cu mari onoruri, de cătră toți locuitorii fără deosebire de naționalitate și confesiune. Ambele biserici române, căpăteniile autorităților civile și militare au salutat prin deputațiuni pe distinsul cap al bisericeii gr. or. române.

Instalarea protopresbiterului din Hălmași. La 9/22 s'a serbat la Hălmași, instalarea noului protopresbiter la Hălmașului, Ioan Groza, asesor consistorial și fost referent al consistoriului gr. român din Oradea-mare. La acest act a funcționat ca comisar consistorial protopresbiterul Chișineului dl dr. Ioan Trăilescu, care a introdus pe noul protopresbiter cu o cuvântare escelentă, la care acela a răspuns foarte emoționat. După liturghie au urmat felicitările și un banchet splendid.

Alegere de protopresbiter în Vêrșeț. Consistoriul din Caransebeș publicând concurs pentru postul de protopresbiter în Vêrșeț, s'au presintat, ne spune „Drapelul“, trei candidați: dnii David Têrfăloga paroc în Recița, dr. Petru Barbu și dr. Petru Ionescu, profesori la institutul pedagogic-teologic din Caransebeș.

Promoțiuni. Dl Valeriu Iovanescu a fost promovat la universitatea din Cluș doctor în medicina universală. — Dl Nicolae Petra s'a promovat la universitatea din Cluș doctor în științele juridice. — Dl Lucian Borceta din Sibiu a fost promovat în 21 septembrie la universitatea din Cluș doctor în drept.

Internatul pedagogic din Caransebeș, înființat și deschis în acest an, precum cetim în „Drapelul“, a fost sfințit marți, în 24 septembrie prin dl protopresbiter A. Ghidiu și preoții locali. La acest act a participat Pr. Sântitul episcop Nicolae Popea, Preacuviosul archimandrit Filaret Musta, P. O. D. protopresbiter Mihai Popovici, Ioan Pinciș, membrii consistoriului diecesan, corpul profesoral de la institutul teol. pedag., dnul Titu Hațeg ș. a. După actul sfințirii P. S. episcopul ținu o vorbire, despre însemnătatea internatului, a cărui lipsă s'a simțit de de mult și despre jertfele ce le aduce diecesa cu internatele sale. Răspunde directorul P. Dragalină, punând la inima elevilor cuvintele Prea sfințitului, care prin deschiderea internatului pedagogic ș-a înmulțit meritele activității în diecesa Caransebeșului.

C E E N O U.

Hymen. Dl Iacob Steflea, ales preot în Seliște, s'a logodit cu dsoara Eugenia Sfetea din Brașov. — Dl Nicolai Todea și dsoara Hortensia Popovici își vor serbă cununia în 6 octombre în biserica gr. or. română din Cib. — Dl George Huțu, învățător gr. or. în Chișlaca, Bihor, s'a logodit cu dsoara Floarea Boțco din Arad. — Dl Virgil Pop din Cergău și dsoara Elena Oltean din Blaș s'au cununat în duminica trecută în Petrisat. — Dl Ioan Paguba, învățător în Tinea, Bihor, s'a logodit cu dsoara Emilia Ilievici din Sânmiclăușul-mic, comitatul Timiș. — Dl Ioan Neamțu, învățător în Sânmiclăușul mic, s'a logodit cu dsoara Sofia Florescu tot de acolo.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și giur își va ținea adunarea generală ordinară

în 13 octombre 1901 st. n. la 2 ore d. p. în localitatea școalei de fete române din Abrud. La această adunare sunt invitați cu toată onoarea toți membrii și binevoitorii Reuniunii. Obiectele: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului. 3. Revisiunea rațiociniului. 4. Stăverirea bugetului pe anul 1901—2. 5. Esmiterea unei comisii pentru încassarea taxelor de la membrii vechi și înscrierea membrilor noi. 6. Alegerea comitetului. 7. Propuneri. Abrud 26 sept. 1901. *Anna Filip*, presidentă. *Alexandru Ciura*, secretar.

Numire. Dl Victor Ancean, notar la tribunalul regese din Sibiu, a fost numit subjude la judecătoria din Baia-de-Criș.

Inaugurarea monumentului din Dealu-Spirei în București. Duminica trecută s'a făcut la București inaugurarea monumentului ridicat pe Dealu-Spirei în onoarea celor 300 de pompieri români, cari la 13/25 septembrie 1848 au luptat ca niște lei în contra a 5000 de turci. La solenitatea aceasta au luat parte puținii veterani cari mai trăese, toate autoritățile supreme civile și militare din București, dimpreună cu un public imens. Președintele serbării a fost dl C. F. Robescu. Înteu mitropolitul-primat a sevrșit ceremonia religioasă, apoi s'a desvilit monumentul sculptat de Hegel ce represintă pe un pedestal de granit îngerul libertății, care întinde mâna unui pompier, iar în cealaltă ține trimbița, în care suflă re-deșteptarea națională. Au pronunțat discursuri dl C. F. Robescu, locțiitorul de primar I. G. Bibicescu și dl D. A. Sturdza.

Sosirea studenților români de la Atena. Studenții români sosind acasă din escursiunea ce au făcut la Atena, au fost primiți la gara București cu entusiasm de colegii lor și de un numeros public. Studenții au făcut apoi manifestații de simpatie la legațiunea grecească, de unde au dus în triumf pe dl Gr. G. Tocilescu până la locuința sa.

Voluntari la examen. Săptemăna trecută au făcut în Oradea-mare examenul de oficeri și următorii tineri români de la regimentul staționat în Arad: Romul Barbu, Alexiu Boțoc, V. Crucean, Cornel Lazar, I. Marcu, Nerva Oncu și Eugen Șimonca. Toți au reușit bine.

Czolgos condamnat la moarte. Czolgos, ucigașul președintelui statelor unite-americe, Mac Kinley, își va lua resplata. Curtea cu jurați din Buffalo a dat verdict afirmativ, că faptul sevrșit este omor cu premeditare. În urmarea acestui verdict, tribunalul l-a condamnat la moarte. Sentința se va executa la mijlocul lui octombre prin electricitate. Felul acesta de executare este mai grozav, decât spânzura-re sașu ghilotina. Condamnatul se așeadă într'un scaun cu brațe, pe cap i se pune un chipiș de fier, picioarele i se string de asemenea în fier. Apoi se aplică sirma electrică pe frunte și aparatul începe să funcționeze. Moartea urmează în câteva minute.

Au murit: *Polixena Mesaroș*, flica dlui Ioan Mesaroș, avocat în Turda, la 29 septembrie, în e-tate de 24 ani, jelită afară de părinți, frați și surori, de numeroși consăngenii; — *Pavel Truța*, fost funcționar la Căile Ferate Române, la Sibiu în 25 septembrie n., dimpreună cu neconsolabila sa soție *Francisc n. Pop*.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1901.

Budapesta—Orade—Predeal—București						București—Predeal—Orade—Budapesta.							
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.			
Budapesta	pleacă	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	București	pleacă	—	7 50	—	—	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	Predeal	"	—	3 32	—	—	1 12
Szajol	"	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	Brașov	sosește	—	5 00	—	—	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	—	7 48	5 8	—	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	—	8 27	5 58	—	3 15
M.-Peterd	"	—	3 —	—	1 00	—	Honorod Kőhalom	"	—	10 03	7 44	—	4 23
M.-Keresztes	"	—	3 12	—	1 14	—	Sighșora	"	—	11 40	9 45	—	5 49
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	—	1 36	—	Mediaș	"	—	12 40	10 58	—	6 37
Oradea-Mare	sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus	"	—	1 25	11 50	—	6 50
Oradea-Mare	pleacă	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	—	2 16	12 40	—	—
Velența	"	—	4 05	—	2 30	2 25	Küküllőszeg (Blaș)	"	—	2 21	12 58	—	—
F.-Oșorheiü	"	—	4 16	—	2 41	—	Teruș	sosește	—	3 02	1 42	—	7 35
Teleagd	"	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07	8 6
Aleșd	"	†1 02	4 56	†7 28	3 21	†3 04	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29	8 22
Vad	"	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	F. Vinț	"	12 54	4 20	9 30	2 51	8 54
Ciucea	"	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	M. Ujvár	"	1 03	4 27	9 37	2 58	—
Huedin	"	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11	—
Jegenye	"	3 15	7 49	†9 33	†6 01	—	Ar. Gyeres	"	2 30	5 12	10 30	3 48	9 24
Cluș	sosește	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	Apañida	"	4 02	6 27	11 45	5 02	—
Cluș	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluș	sosește	4 27	6 48	12 07	5 24	10 46
Apañida	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluș	pleacă	5 23	7 00	12 32	6 13	11 01
Ar. Gyeres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye	"	†6 11	7 59	†1 14	7 16	—
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20
M. Ujvár	"	6 40	11 03	1 58	11 40	—	Ciucea	"	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52
Felvinț	"	6 48	11 12	2 07	11 50	—	Vad	"	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	†7 59	10 25	†3 15	9 49	†1 48
Teruș	sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	†3 28	10 07	2 01
"	pleacă	—	12 24	—	1 43	8 37	F.-Oșorheiü	"	—	11 01	—	10 27	—
Küküllőszeg (Blaș)	"	—	1 07	—	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	—	10 37	2 25
Blaș	"	—	1 14	—	2 36	—	Oradea-Mare	sosește	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31
Kis Kapus	"	—	2 15	—	3 48	9 47	Oradea-Mare	pleacă	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38
Mediaș	"	—	2 33	—	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	—	11 14	—
Sighșoara	"	—	3 47	—	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	—	12 05	—	11 37	—
Honorod-Kőhalom	"	—	5 35	—	7 54	12 26	M.-Peterd	"	—	12 17	—	11 50	—
Feldiora	"	—	7 16	—	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18
Brașov	sosește	—	8 —	—	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03
"	pleacă	—	11 —	—	—	2 19	Szajol	"	11 21	3 8	6 59	3 04	5 19
Predeal	sosește	—	1 11	—	—	3 31	Szolnok	"	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39
București	"	—	8 05	—	—	9 10	Budapesta	sosește	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50

Oradea-Mare—Arad.

		Person.			
Oradea-Mare	pleacă	10 20	4 30	7 —	
Ósi	"	10 30	4 41	7 16	
Less	"	10 48	5 01	7 40	
Cefa	"	11 03	5 19	8 05	
Salonta	"	11 26	5 44	8 46	
Kötegyán	"	11 46	6 05	9 15	
Sarkad	"	11 57	6 17	9 31	
Giula	"	12 21	6 44	10 01	
Ciaba	"	2 23	7 06	4 32	
Chitighaz	"	2 54	7 18	5 03	
Curtici	"	3 28	7 45	5 38	
Arad	sosește	3 55	8 48	6 05	

Arad—Oradea-Mare.

		Person.			
Arad	pleacă	5 10	11 20	9 35	
Curtici	"	6 —	11 49	10 07	
Chitighaz	"	6 14	11 57	10 54	
Ciaba	"	6 40	2 33	11 50	
Giula	"	7 27	3 05	5 26	
Sarkad	"	7 47	3 27	5 56	
Kötegyán	"	†7 56	3 39	6 10	
Salonta	"	8 23	4 10	6 47	
Cefa	"	8 42	4 34	7 18	
Less	"	9 04	5 —	7 51	
Ósi	"	9 21	5 19	8 16	
Oradea-Mare	sosește	9 32	5 30	8 31	

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii senni cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.